

KUTSESTANDARD

Logopeed, tase 8

Logopeed, tase 8 kutsestandard on aluseks isikute kompetentsuse hindamisele kutse andmisel.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Logopeed, tase 8	8

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel

Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel
Kliiniline logopeedia	Kliiniline logopeed, tase 8
Logopeedia	Logopeed, tase 8

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Logopeed on tippspetsialist, kelle töö eesmärk on patsiendi kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine, kujundamine ja/või taastamine ning häire ennetamine. Töö koosneb vahetust tööst patsientidega, töö ettevalmistusest ja analüüsist, suhtlemisest patsiendi lähedaste ning teiste erialaspetsialistidega. Logopeedid töötavad erinevas vanuses patsientidega tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusasutuses või erapraksises. Tervishoiuasutustes töötamine eeldab kliinilise logopeedi kutset. Logopeed järgib kutse- eetikat ja tema töös on vajalik pidev enesetäiendamine ja supervisioon.

8.taseme logopeedid suudavad teraapiat läbi viia ning nõustada komplekssete ja keerukate juhtumite korral, mis eeldavad aktiivset koostööd teiste spetsialistidega.

Nad esindavad erialaste loengutega või koostavad erialaseid juhendmaterjale. Nad juhendavad või nõustavad teisi oma eriala spetsialiste ja/või teiste erialade spetsialiste. Nad analüüsivad ja sünteesivad uusi kutsealaseid ideid ja arengusuundi, osaledes teadusuuringute läbiviimisel.

Logopeed, tase 8 töötab enamasti haridus- ja sotsiaalasutustes (sh rehabilitatsiooniasutustes) eri tüüpi arenguliste või hariduslike erivajadustega klientidega. Logopeed osaleb aktiivse liikme või juhina patsiendiga tegeleva meeskonna töös ja tugivõrgustiku loomisel. Enamlevinud töökohad on nõustamiskeskused, lasteaiad erirühmad ning erikoolid ja -klassid.

Kliiniline logopeed, tase 8 töötab reeglina tervishoiuasutustes. Peamised töökohad on haigla statsionaarsed osakonnad ja ambulatoorse vastuvõtu kabinetid. Ta tegeleb kommunikatsiooni- ja/või neelamisprobleemidega, sh probleemidega, mis esinevad patoloogilise anatoomia (väärarengud, kasvajalised protsessid, operatsioonijärgsed seisundid), progresseeruvate neuroloogiliste haiguste, psüühikahäirete ja hulgikahjustuste korral. Kliiniline logopeed osaleb aktiivse liikmena ravimeeskonna töös, vajadusel viib ise läbi instrumentaalseid uuringuid ja tõlgendab uuringute tulemusi.

A.2 Tööosad

A.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine.

A.2.2 Hindamistulemuste analüüsimine ja tõlgendamine.

A.2.3 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine.

A.2.4 Nõustamine ja juhendamine.

Spetsialiseerumisega seotud tööosad

Kliiniline logopeed

A.2.5 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine.

Logopeed

A.2.6 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine.

Valitavad tööosad

- A.2.7 Kliiniline logopeediline töö laste neelamishäirete, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul.
- A.2.8 Kliiniline logopeediline töö täiskasvanute neelamishäirete, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul.
- A.2.9 Kliiniline logopeediline töö häälehäiretega, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul (sh häälepaelte operatsiooni järgsed, neuroloogilise kahjustuse järgsed).
- A.2.10 Kliiniline logopeediline töö neuroloogilisest patoloogiast tingitud kõnehäiretega täiskasvanutega.
- A.2.11 Kliiniline logopeediline töö neuroloogilisest patoloogiast tingitud kõnehäiretega lastega.
- A.2.12 Kliiniline logopeediline töö pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud kõnehäirete puhul (lõhedega patsiendid, trahheostomeeritud jt).
- A.2.13 Kliiniline logopeediline töö larüngektomeeritud patsientidega.
- A.2.14 Kliiniline logopeediline töö psüühika- ja käitumishäiretest tingitud kommunikatsioonihäirete korral.
- A.2.15 Kliiniline logopeediline töö kuulmislangusest tingitud kõnehäirete puhul.
- A.2.16 Logopeediline töö kõnevoolavushäirete puhul.
- A.2.17 Nõustamine kõnet toetavate ja/või asendavate abivahendite valikuks, hankimiseks, kohandamiseks ja kasutamiseks.
- A.2.18 Logopeediline töö primaarsete arenguliste kõne- ja keelehäirete (düslaalia, SKAP), motoorsete kõnehäirete (düsartria, hääldusapraksia), rinolaalia ja häälehäirete puhul.
- A.2.19 Logopeediline töö kirjaliku kõne häirete puhul.
- A.2.20 Logopeediline töö meelepuuetest tingitud kõnehäirete puhul.
- A.2.21 Logopeediline töö intellektipuudega klientidega.
- A.2.22 Logopeediline töö autismispektrihäirega patsientidega.

Töö osadega seotud ülesannete loetelu „Töö osad ja ülesanded“ on toodud kutsestandardi Lisas 1.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Logopeed töötab nii laste kui täiskasvanutega haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalasutuses või erapraksises. Logopeedi töö on vaimne ning eeldab pidevat suhtlemist. Logopeed töötab pidevalt muutuv olukorras, mis tuleneb klientide erinevatest kommunikatsiooniprobleemidest, vanusest ja motivatsioonist. Logopeed peab oma töös tagama patsiendi konfidentsiaalsuse. Töös on vaja eraldi ruumi, mille sisustus võimaldab töötada erialiste ja -vajadustega inimestega nii individuaalselt kui ka grupis. Töö on psühholoogiliselt pingeline ja nõuab sageli ka lähikontakti patsiendiga. Reeglina on logopeediline töö pikaajaline protsess.

A.4 Töövahendid

Esemelised-, pildilised ja tekstilised hindamis- ja teraapiamaterjalid, kommunikatsiooni toetavad vahendid, stetoskoop, müofunktsionaalsed vahendid (nt erinevad sondid, sensoorse stimulatsiooni vahendid jm), tagasiside vahendid (sh tehnilised vahendid, peegel), arvuti ja spetsiaalsed arvutiprogrammid.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Logopeedi töö nõuab head suhtlemisoskust, analüüsivõimet, pingetaluvust, tolerantsust, pidevat enesearendamist, empaatilisust, kannatlikkust. Olulisel kohal on ka motiveerimisvõime.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Logopeedina töötamine eeldab logopeedia magistriõppe läbimist ja lisaks erialast töökogemust. Nõuded täpsustatakse kutse andmisel.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Logopeed, kliiniline logopeed.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Kliinilise logopeedi kutse taotlemisel on nõutav kompetentside tõendamine järgmiselt:

kohustuslikud kompetentsid B.2.1 –B.2.4,
lähiv kompetents B.2.23,
spetsialiseerumisega seotud kompetents B.2.5 ja
valitavatest kompetentsidest B.2.7 – B.2.17 hulgast vähemalt kaks kompetentsi, millest üks tuleb valida kompetentside B.2.7-B.2.11 hulgast.

Logopeedi kutse taotlemisel on nõutav kompetentside tõendamine järgmiselt:
kohustuslikud kompetentsid B.2.1 –2.4,
lähiv kompetents B.2.23,
spetsialiseerumisega seotud kompetentsi B.2.6 ja
valitavatest kompetentsidest B.2.16 – B.2.22 vähemalt kaks kompetentsi.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) lähtuvalt kliendi/patsiendi probleemist, vanusest ja ajast valib, koostab ja kohandab uuringuks vajalikke kompleksseid ja originaalseid hindamismeetodeid ja –vahendeid; 2) uurib kommunikatsioonivõimet (sh kõne, keel ja hääli) ja neelamisfunktsiooni; 3) muudab vajadusel materjali või võtte raskusastet, osutab abi ja hindab selle tulemuslikkust; fikseerib hinnangu andmiseks olulise teabe; 4) hindab kogutud teabe piisavust diagnoosi püstitamiseks ja logopeedilise töö eesmärkide seadmiseks; vajadusel kaasab teisi spetsialiste patsiendi täiendavaks uurimiseks. Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.2 Hindamistulemuste analüüsimine ja tõlgendamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) määratleb uurimisel avaldunud kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire tunnused; analüüsib nendevahelisi seoseid, 2) kirjeldab kokkuvõtvalt kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire avaldumist ning püstitab diagnoosi; määrab häire raskusastme ja alaliigi; 3) diagnoosist ja kliendi/patsiendi vajadustest lähtuvalt valib logopeedilise töö meetodi, vormi ja intensiivsuse (sageduse); 4) suunab vajadusel kliendi/patsiendi teiste spetsialistide konsultatsioonile (näit psühholoog, eripedagoog, füsioterapeut, tegevusterapeut, eriarst jt). Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.3 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) valib teraapiameetodi ja –vormi, teraapiaseansside sageduse lähtuvalt kliendi/patsiendi diagnoosist ja selle raskusastmest, tema võimetest, vajadustest ja keskkonnast; 2) koostab teraapiaplaani ja viib selle ellu, rakendades teadus – ja tõenduspõhiseid meetodikaid; 3) hindab teraapia meetodite, töövõtete ja -materjalide kasutamise tulemuslikkust ja muudab vajadusel töö eesmärgid ja/või meetodeid; 4) hangib, kaasajastab ja kohandab hindamis- ja teraapiavahendeid ning järgib nende puhul ohutus- ja hügieeninõudeid; 5) hindab logopeedilise töö tulemuslikkust, teeb kokkuvõtte, informeerib sellest klienti/patsienti ja/või tema lähedasi ning koostöös nendega kavandab edasise tegevuse. Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs ja/või töökohal jälgimine.	

B.2.4 Nõustamine ja juhendamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) konsulteerib ja/või nõustab patsienti ja tema lähedasi teraapiavõimalustest ja -eesmärkidest; 2) nõustab patsiendi/patsiendi, tema lähedasi ja teisi spetsialiste sobiva suhtluskeskkonna kohandamisel/loomisel; 3) juhendab patsiendi suhtluspartnereid (sh ravimeeskonda, õpetajaid, lapsevanemaid) sobiva suhtlemisviisi ja/või vahendi sihipärase kasutamise osas (sh AAC) igapäevases suhtlussituatsioonis; 4) nõustab logopeede ja meeskonna liikmeid raskete juhtumite korral; 5) juhendab logopeede keerukate erialaste ülesannete lahendamisel; 6) juhendab logopeedia eriala üliõpilasi.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs ja/või töökohal jälgimine.	

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kliiniline logopeedia	
B.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) lähtuvalt kliendi/patsiendi probleemist, vanusest ja ajast valib, koostab ja kohandab uuringuks vajalikke kompleksseid ja originaalseid hindamismeetodeid ja -vahendeid; 2) uurib kommunikatsioonivõimet (sh kõne, keel ja hääl) ja neelamisfunktsiooni; 3) muudab vajadusel materjali või võtte raskusastet, osutab abi ja hindab selle tulemuslikkust; fikseerib hinnangu andmiseks olulise teabe; 4) hindab kogutud teabe piisavust diagnoosi püstitamiseks ja logopeedilise töö eesmärkide seadmiseks; vajadusel kaasab teisi spetsialiste patsiendi täiendavaks uurimiseks.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs ja/või töökohal jälgimine.	

Logopeedia	
B.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) lähtuvalt kliendi/patsiendi probleemist, vanusest ja ajast valib, koostab ja kohandab uuringuks vajalikke kompleksseid ja originaalseid hindamismeetodeid ja -vahendeid; 2) uurib kommunikatsioonivõimet (sh kõne, keel ja hääl) ja neelamisfunktsiooni; 3) muudab vajadusel materjali või võtte raskusastet, osutab abi ja hindab selle tulemuslikkust; fikseerib hinnangu andmiseks olulise teabe; 4) hindab kogutud teabe piisavust diagnoosi püstitamiseks ja logopeedilise töö eesmärkide seadmiseks; vajadusel kaasab teisi spetsialiste patsiendi täiendavaks uurimiseks.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs ja/või töökohal jälgimine.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

B.2.5 Kliiniline logopeediline töö laste neelamishäirete, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi neelamisfunktsiooni, lähtudes võimalikust neuroloogilisest, somaatilise, psühhogeensest haigusest või pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast; 2) planeerib ja teeb häirespetsiifilist ja kaasaegset tõenduspõhist neelamisteraapiat;	

3) nõustab patsiendi ravimeeskonda ja lähedasi neelamise turvalisuse, oraalmotoorika arengu alal, lähtudes objektiivsetest hindamistulemustest.

Teadmised:

- 1) lapse arengu seos neelamishäire kujunemisega;
- 2) neonataalne imemine, neelamine ning võimalikud häired;
- 3) neuroloogiliste, somaatiliste, psüühiliste haiguste mõju neelamisele;
- 4) neelamishäired pea- ja kaelapiirkonna, seedeelundite anatoomiliste väärarendite korral;
- 5) trahheotoomia teostamise viisid ja võimalikud põhjused, trahheostoomide tüübid, võimalik lisavarustus; positiivsed ja negatiivsed kriteeriumid dekanüleerimiseks, kõneklapi kasutamine;
- 6) alternatiivsed toitmisviisid ja nendest võõrutamine;
- 7) kliinilise logopeedi roll multidistsiplinaarses meeskonnas, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilise anatoomiaga patsientide puhul.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.6 Kliiniline logopeediline töö täiskasvanute neelamishäirete, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab patsiendi neelamist, planeerib ja teeb spetsiifilist ja tõenduspõhist neelamisteraapiat ning annab soovitusi neelamise rehabiliteerimiseks ja selle turvalisuse tagamiseks, seda ka patoloogilise anatoomia korral;
- 2) teavitab ravimeeskonda patsiendi valmidusest manseti tühjendamiseks, kõneklapi kasutamiseks, dekanüleerimiseks neelamise seisukohalt.

Teadmised:

- 1) multidistsiplinaarse meeskonna liikmete roll pea- ja kaelapiirkonna patoloogilise anatoomiaga patsientide puhul;
- 2) kliinilise logopeedi roll multidistsiplinaarses meeskonnas pea- ja kaelapiirkonna patoloogilise anatoomiaga patsientide puhul;
- 3) trahheotoomia teostamise viisid ja võimalikud põhjused. Trahheostoomide tüübid. Võimalik lisavarustus;
- 4) positiivsed ja negatiivsed kriteeriumid manseti tühjendamiseks, dekanüleerimiseks, kõneklapi kasutamiseks;
- 5) manseti rõhk, selle olulisus, mansetirõhu mõõtmine;
- 6) kaasaegsed teaduspõhised meetodid neelamise taastamiseks ja/või turvaliseks muutmiseks neelamishäire korral patoloogilise anatoomia kontekstis.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.7 Kliiniline logopeediline töö häälehäiretega, sh pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud häirete puhul (sh häälepaelte operatsiooni järgsed, neuroloogilise kahjustuse järgsed)

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) töötab aktiivselt koos kõrva-nina-kurguarstiga (vajadusel näo-lõualuu kirurgiga) häälehäirete põhjuste ja alaliikide leidmiseks ja diagnoosimiseks ning otsib ravivõimalusi;
- 2) hindab iseseisvalt hääle parameetreid (tugevus, kõrgus, tämber jm) erinevate häire alaliikide ja raskusastmete puhul, arvestades häälehäire etioloogiat;
- 3) kasutab erinevaid objektiivseid ja subjektiivseid hindamismeetodeid (näit küsimustikud, hääleanalüüsi arvutiprogrammid jm);
- 4) märkab häälehäirega patsiendil fonatsiooni mõjutavaid muutusi patsiendi kehaasendis (näit kaasnevad pinged jm), käitumises ja psüühikas ning suunab vajadusel vastava spetsialisti (näit psühholoog, füsioterapeut, massöör, hääleseadja jt) vastuvõtule;
- 5) eristab koostöös kõrva-nina-kurguarstiga videonasofarüingolarüngoskoopilise (VNFL) uuringu ajal normaalset ja patoloogilist anatoomiat ning füsioloogiat;
- 6) planeerib ja teeb patsiendile tõenduspõhist hääleteraapiat, lähtudes patsiendi isikust ja häälehäire spetsiifikast.
- 7) hindab teraapia tulemusi, kasutades nii objektiivseid kui subjektiivseid hindamismeetodeid;
- 8) nõustab patsienti häälehügieeni osas.

Teadmised:

- 1) kõri ja ninaneelu piirkonnas tehtavad kirurgilised protseduurid, nende mõju häälele;
- 2) kõri- ja ninaneelu piirkonna elundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia;

- 3) tõendus põhised hääleteraapia meetodid ja neid toetavad teooriad;
- 4) häälehäireid põhjustavad haigused ja nende eripära;
- 5) psühhoteraapia alused;

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.8 Kliiniline logopeediline töö neuroloogilisest patoloogiast tingitud kõnehäiretega täiskasvanutega

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) diagnoosib neuroloogilisest kahjustusest tingitud kõnehäireid ja nende alaliike, sh komplekssete ja degeneratiivsete haigusjuhtumite korral;
- 2) märkab neuroloogilist sümptomaatikat ja annab raviarstile diagnoosi püstitamiseks täpsustamiseks ja täiendavate uuringute läbiviimiseks vajalikku teavet kõne ja käitumise osas;
- 3) hindab dementsuse isiku kommunikatsioonivõimet ning selle seost käitumusliku ja isiksusliku sümptomaatikaga; nõustab patsiendi pereliikmeid dementsuse isiku kommunikatsiooni iseärasuste ja vajaduse osas; vajadusel koostab teraapiaplaani ja viib läbi teraapiat.
- 4) võimalusel taastab või säilitab patsiendi kommunikatsioonivõimet, toetudes olemasolevatele võimetele või oskustele, juhendades oma tegevuses ajuplastilisuse printsiipide;
- 5) kombineerib erinevaid meetodikaid ja teraapiavõtteid neuroloogilise kõnehäire nii liht- kui ka liitvormide puhul;
- 6) valmistab patsienti ette tagasipöördumiseks igapäevaellu, seostades teraapiat suhtlusega, vähendades suhtlusbarjääre lähedaste ja teiste kommunikatsioonipartnerite nõustamise teel.

Teadmised:

- 1) neuroplastilisuse teooria ja selle praktikas rakendamise printsiibid;
- 2) maailmas ja Eestis enamkasutatavad afaasia ja düsartria klassifikatsioonid;
- 3) ajukahjustuste neuropsühholoogilised mehhanismid ja nende seosed kõnehäiretega;
- 4) neuroloogiliste kõnehäirete psühholingvistilised mehhanismid;
- 5) dementsuse korral esineva kõnehäire eripära, selle vormid;
- 6) afaasia avaldumine ja teraapia eripära mitmekeelsuse korral.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.9 Kliiniline logopeediline töö neuroloogilisest patoloogiast tingitud kõnehäiretega lastega

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab patsiendi kõne-eelset ja kõne arengut ning leiab võimalikud viited süsteemse kõnehäire kujunemisele või selle olemasolule. Seostab hindamistulemused neuroloogiliste, psühholoogiliste ja/või psühhiaatriliste uuringute tulemustega, andmetega lapse haigus- ja arenguloost ja lapsega tegelevate spetsialistide kirjeldustega;
- 2) analüüsib kompleksuuringu tulemusi lapse tervikliku arengu kontekstis (kognitiivne, sotsiaalne, motoorne) ja määrab lapse primaarse (düsartria) või sekundaarse kõnehäire, selle raskusastme ja alaliigi;
- 3) märkab neuroloogilist sümptomaatikat ja annab raviarstile diagnoosi püstitamiseks täpsustamiseks ja täiendavateks uuringuteks vajalikku teavet kõne ja käitumise osas;
- 4) viib läbi teraapiat, arvestades lapse kõne arengutaset ja kommunikatsioonivajadusi, keelelisi osaoskusi, keelepsüühikat ja kaasnevaid häireid;
- 5) arvestab töös pidevalt lapse üldist tervislikku ja psüühilist seisundit, sh teadvusseisundit, vaimset võimekust, optimaalset asendit, liikumisvõimet.

Teadmised:

- 1) laste neuroloogiliste haiguste ja sündroomide seosed kõnehäiretega;
- 2) arenguliste, lapseas omandatud kõnehäirete ja düsartria klassifikatsioonid;
- 3) eesti keele foneetika, fonoloogia ja grammatika iseärasused.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.10 Kliiniline logopeediline töö pea- ja kaelapiirkonna patoloogilisest anatoomiast tingitud kõnehäirete puhul (lõhedega patsiendid, trahheostomeeritud jt)	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) arvestab hindamisel ja teraapias patsiendi patoloogilise anatoomia eripära (milline osa pea- ja kaelapiirkonnast on haaratud, ajutine vs püsiv), kognitiivsete võimetega ja edasise meditsiinilise sekkumise plaaniga; 2) osaleb meeskonnaliikmena juhitavalt hingamiselt ja trahheostoomist võõrutamise protsessis; 3) töötab koos näo-lõualuu kirurgiga, ortodontiga ja vajadusel kõrva-nina-kurguarstiga patsiendi kommunikatsioonivõime ja kõnekvaliteedi parandamiseks; 4) kasutab kõnetute (sealhulgas trahheostomeeritud) patsientide puhul sobivat suhtlusvahendit (AAC, kõneklapp) ning nõustab selle osas patsienti, tema lähedasi ja ravimeeskonda; 5) vajadusel suunab artikulatsiooniaparaadi arengut oraalmotoorika funktsioonidele toetudes ja nõustab vanemaid; 6) hindab velofarüngaalset funktsiooni ja selle mõju fonatsioonile, eristades obligatoorseid ja kompensatoorseid häälduspuudeid; 7) ennetab ja korrigeerib kompensatoorseid häälduspuudeid ning rakendab vajadusel kompensatoorset teraapiat kõnekvaliteedi parandamiseks.	
Teadmised: 1) erinevate patoloogiate mõju kõne funktsioonidele; 2) huule- ja suulaelõhedega laste kõne ja oraalmotoorika hindamise objektiivsed ja subjektiivsed meetodid; 3) müofunktsionaalsed puuded, nende seos huule- ja suulaelõhedega, hambumusprobleemidega; 4) kõne kvaliteeti mõjutavad tegurid (nt hääle omadused, kõne tempo, kõnetehnilised võtted) ja õhuvoolu kontrolli meetodid (nt taktiline ja audiitiivne tagasiside); 5) näo- ja suupiirkonna lõhede tekke ja avaldumise seos geneetiliste sündroomidega; 6) kõneklapi kasutamine trahheostomeeritud ja juhitaval hingamisel olevatel patsientidel.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.11 Kliiniline logopeediline töö larüngektomeeritud patsientidega	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) hindab osalise või täieliku larüngektoomiaga patsientide neelamisfunktsiooni ja kommunikatsioonivõimet; 2) leiab sobivaima toitumisviisi, toidu- ja vedeliku konsistentsid, söömise asendi ja neelamise strateegia; 3) kasutab neelamise rehabilitatsiooni võtteid neelamisfunktsiooni parandamiseks; 4) taastab võimalusel haistmis- ja maitsmisfunktsiooni 5) nõustab patsienti suu ja stoomi (ning hääleproteesi) hügieeni ning niiskustaseme osas; 6) nõustab larüngektomeeritud patsienti sobivaima kommunikatsiooniviisi ja võimaluste osas; 7) planeerib ja teeb kõneravi kommunikatsioonifunktsiooni parandamiseks; 8) vajadusel valib patsiendile sobivaima hääleproteesi, vahetab hääleproteeze, mõõdab ja vajadusel laiendab/kahandab trahhea-söögitoru avaust hääleproteesi paremaks paigaldamiseks.	
Teadmised: 1) larüngektoomia tegemise põhjused, viisid ja ulatus; 2) kiiritus- ja keemiaravi mõju pea- ja kaelapiirkonna kudede, neelamisele ja kommunikatsioonile; 3) kommunikatsiooni kaasaegsed võimalused larüngektomeeritud patsientidel; 4) neelamisfunktsiooni häired larüngektoomia järgselt; 5) hügieeni tähtsus, roll ja viisid larüngektoomia korral; 6) larüngektoomiaga kaasnevad probleemid patsiendi igapäeva elus.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.12 Kliiniline logopeediline töö psüühika- ja käitumishäiretest tingitud kommunikatsioonihäirete korral	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) hindab keeruliste komplekssete psühhiaatriliste patsientide kommunikatsioonivõimet, kõne-ja keele arengutaset, seostab hindamistulemused võimaliku psühhiaatrilise põhihaigusega; neelamishäire kahtluse korral suunab täiendavaks uuringuks spetsialisti juurde;	

- 2) märkab psühhiaatrilist sümptomaatikat ja annab raviarstile diagnoosi täpsustamiseks ja täiendavateks uuringuteks vajalikku teavet kõne ja käitumise osas;
- 3) analüüsib psüühika- ja käitumishäire mõju patsiendi kommunikatsioonivõimele; korraldab raviseansse kompleksse (esmased ja kaasnevad häired) psühhiaatrilise diagnoosiga patsiendi kommunikatsioonivõime toetamiseks (välja arvatud düsfaagia teraapia);
- 4) osaleb aktiivselt psühhiaatrilises meeskonnatöös.

Teadmised:

- 1) maailmas ja Eestis enamkasutatavad psühhiaatrilised klassifikatsioonid ja diagnostilised juhendid;
- 2) psüühika- ja käitumishäiretega kaasnevad kommunikatsioonihäired;
- 3) semantiliste ja pragmaatiliste probleemide avaldumine keeles ja kommunikatsioonis
- 4) psühhodiagnostikas kasutatavad meetodid ja psühholoogiliste uuringute tõlgendamine;
- 5) psühhofarmakonide rakendamine ja mõju psüühika- ning käitumishäirete puhul.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.13 Kliiniline logopeediline töö kuulmislangusest tingitud kõnehäirete puhul

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab patsiendi suutlikkust kasutada sensoorseid jääke ja mitteverbaalset kommunikatsiooni, arvestades patsiendi kognitiivse arengu taset; kombineerib erinevaid hindamismeetodeid, lähtudes patsiendi erivajadusest;
- 2) tõlgendab erinevate kuulmisuuringute tulemusi (nt OAE, audiogramm, tümpanomeetria, reflektomeetria jt), tehes järeldusi teraapia planeerimiseks;
- 3) nõustab teraapiasuuna (nt audiitiiv-verbaalne, oraalne, viipekeelne jt) valimist, lähtudes sensoorsest jäägist (kuulmislanguse raskusastmest), abivahendist (implantaat, kuulmisaparaat jt), patsiendi kronoloogilisest ja kuulmisvanusest, õppimisvõimest, käte motoorikast, pere eelistustest ja suutlikkusest teraapias osaleda;
- 4) nõustab tehniliste abivahendite soetamisel ja keskkonna kujundamisel patsienti ja tema lähedasi.

Teadmised:

- 1) kuulmis- ja nägemiselundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia;
- 2) kuulmislanguse liigid (konduktiivne, neurosensoorne, tsentraalne, segatüüpi) ja astmed (kerge kuni sügav) ning nende mõju kõnearengule;
- 3) kuulmisfunktsiooni objektiivsed hindamismeetodid (OAE, BAEP, audiogramm, keskkõrva funktsiooni hindavad meetodid);
- 4) kuulmis- ja nägemisfunktsiooni toetavad ja asendavad tehnilised abivahendid.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.14 Logopeedi töö kõnevoolavushäirete puhul

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab patsiendi kommunikatsioonivõimet ja kõnevoolavuspuude mõju sellele;
- 2) hindab keskkondlike, isiksuslike ja keeleliste tegurite mõju kõnevoolavushäirele;
- 3) valib sobiva teraapiameetodi lähtuvalt patsiendi häire raskusastmest ja iseloomust, patsiendi vanusest, eneserefleksioonivõimest ja tema lähikeskkonna võimalustest (nt lapsevanemate kaasatus teraapiasse);
- 4) nõustab patsiendi lähedasi ja teisi spetsialiste teraapiat toetava keskkonna loomisel;
- 5) püstitab realistlikke lõpp- ja vahe-eesmärke ning hindab saavutatut nii objektiivsete (kogelusnähtude kvantiteet ja kvaliteet, kõnevoolavuse paranemine) kui subjektiivsete (patsiendi hinnangud oma kommunikatsioonivõimele) hindamismeetodite alusel.

Teadmised:

- 1) kõnevoolavuspuuded, nende alaliigid (kogelus, poltern, ealised kõnetakistused, bradülaalia, tahhülaalia) ja neid eristavad tunnused;
- 2) teraapiameetodite rühmad ja nende rakendamispõhimõtted;
- 3) kognitiiv-käitumusliku psühhoteraapia alused;
- 4) otsene ja kaudne kogelusteraapia lapseas.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.15 Nõustamine kõnet toetavate ja/või asendavate abivahendite valikuks, hankimiseks, kohandamiseks ja kasutamiseks	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi kommunikatsioonitaset (kasutatavad viisid ja vahendid) ja -võimet, arvestades patsiendi hetkeseisundit, arengupotentsiaali ja/või prognoosi; 2) valib patsiendile sobivaima AAC vahendi, sealhulgas tehnilised kommunikatsioonivahendid, arvestades ümbritseva keskkonna mõju ja võimalusi; 3) alustab kommunikatsioonivahendi kasutamist teraapiaprotsessis ja juhendab patsienti või tema lähedasi selle edasisel rakendamisel; nõustab kommunikatsioonivahendi kasutamise ja arendamisel patsiendiga tegelevaid spetsialiste; 4) hindab regulaarselt kommunikatsioonivahendi kasutamise efektiivsust suhtlemisel ja viib vajadusel sisse muudatused .	
Teadmised: 1) kõnet asendavad ja toetavad suhtlusmeetodid (AAC) ja nende kasutamine; 2) tehnilised kommunikatsioonivahendid ja nende rakendamine.	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.16 Logopeediline töö primaarsete arenguliste kõne- ja keelehäirete (düslaalia, SKAP), motorsete kõnehäirete (düsartria, hääldusapraksia), rinolaalia ja häälehäirete puhul	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) hindab kliendi kõne-eelset ja kõne arengut ning leiab võimalikud viited süsteemse või motoorse kõne- või häälehäire olemasolule; võimalusel seostab hindamistulemused kliiniliste ja/või psühholoogiliste uuringute tulemustega, andmetega kliendi haigus- ja arenguloost ja kliendiga tegelevate spetsialistide kirjeldustega; 2) hindab kliendi artikulatsioonimotorikat, sh velofarüngaalset funktsiooni ja selle mõju fonatsioonile, 3) analüüsib kompleksuuringu tulemusi kliendi tervikliku arengu kontekstis (kognitiivne, sotsiaalne, motoorne) ja määrab kliendi primaarse või sekundaarse kõnehäire, selle raskusastme ja alaliigi; 4) viib läbi teraapiat, arvestades kliendi kõne arengutaset ja kommunikatsioonivajadusi, keelelisi osaoskusi, keelespetsiifikat ja kaasnevaid häireid. 5) suunab kõnemotorika arengut, arvestades selle häirimise erinevaid mehhanisme (motoorsed või funktsionaalsed, tsentraalsed või perifeersed põhjused; kompensatoorsed või obligatoorsed)) 6) arendab ja korrigeerib kõnehingamist ja hääle omadusi, lähtudes häälehäire etioloogiast 7) nõustab klienti ja /või tema pereliikmeid või õpetajaid häälehügieeni osas.	
Teadmised: 1) motorika- ja tunnetustegevuse arengu, ortodontiliste probleemide ja geneetiliste sündroomide seosed kõnehäiretega; 2) arenguliste kõne- ja keelehäirete, motorsete kõnehäirete ja häälehäirete klassifikatsioonid. 3) huule- ja suulaelõhedega isikute kõne ja oraalmotorika hindamise objektiivsed ja subjektiivsed meetodid; 4) müofunktsionaalsed puuded, nende seos huule- ja suulaelõhedega, hambumusprobleemidega; 5) kõne kvaliteeti mõjutavad tegurid lõhedega klientidel (nt hääle omadused, kõne tempo, kõnetehnilised võtted) ja õhuvoolu kontrolli meetodid (nt taktiline ja auditiivne tagasiside); 6) kõnemotorika funktsioneerimine ja selle juhtimise neuroloogilised tasandid 7) suulaelõhest tingitud obligatoorsete ja kompensatoorsete häälduspuuete mehhanismid ja korrigeerimise põhimõtted 8) eesti keele foneetika, fonoloogia ja grammatika iseärasused	
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.	
B.2.17 Logopeediline töö kirjaliku kõne häirete puhul	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) valib lugemis- ja kirjutamisoskuse uurimiseks materjalid ja meetodid, arvestades emakeele spetsiifikat, patsiendi vanust ja õppekava nõudeid; 2) analüüsib lugemisel ja kirjutamisel avalduvaid vigu ja raskusi, tuues välja olemasolevad ja puuduvad osaoskused ning nende omandatuse taseme;	

- 3) kujundab lugemise ja kirjutamise osaoskusi ning nende rakendamist tekstide koostamisel ja mõistmisel, lähtudes patsiendi õpi- ja elukeskkonnast tulenevatest vajadustest;
- 4) koostab ja/või kohandab õppevara, arvestades patsiendi oskusi (sh õppekavade nõudeid), kujundatavaid osaoskusi ja emakeele iseärasusi.

Teadmised:

- 1) kirjutamise ja lugemise psühholoogiline ning psühholingvistiline mehhanism, selle sõltuvus keelest;
- 2) lugema ja kirjutama õpetamise erinevad meetodid ja nende rakendamise sõltuvus patsiendi probleemist ja individuaalsetest iseärasustest ning keelest;
- 3) kirjaliku kõne puute seos õpiraskustega ja suulise kõne häiretega;
- 4) lihtne keel ja selle kasutamine logopeedi töös.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.18 Logopeediline töö meelepuuetest tingitud kõnehäirete puhul

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab patsiendi suutlikkust kasutada sensoorseid jääke ja mitteverbaalset kommunikatsiooni, õppimisvõimet; kombineerib erinevaid hindamismeetodeid, lähtudes patsiendi erivajadusest;
- 2) tõlgendab kuulmisuuringute tulemusi (nt OAE, audiogramm, tümpanomeetria, reflektomeetria jt), tehes järeldusi teraapia planeerimiseks;
- 3) valib teraapiasuuna (nt auditiiv-verbaalne, oraalne, viipekeelne jt), toetudes uuringutele, olemasolevatele abivahenditele ning teostab terapiat;
- 4) nõustab klienti ja tema lähedasi abivahendite kasutamise ja keskkonna kujundamise osas.

Teadmised:

- 1) kuulmis- ja nägemiselundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia;
- 2) kuulmislanguse liigid (konduktiivne, neurosensoorne, tsentraalne, segatüüpi) ja astmed (kerge kuni sügav) ning nende mõju kõnearengule;
- 3) kuulmisfunktsiooni objektiivsed hindamismeetodid (OAE, BAEP, audiogramm, keskkõrva funktsiooni hindavad meetodid);
- 4) kuulmis- ja nägemisfunktsiooni toetavad ja asendavad tehnilised abivahendid;
- 5) teraapiasuunad ja -meetodid.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.19 Logopeediline töö intellektipuudega kliendiga

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

- 1) hindab intellektipuudega patsiendi kommunikatsioonivõimet, arvestades puude mõju toimetulekule igapäevaelus;
- 2) kujundab või säilitab keelelisi oskusi nii suulises kui kirjalikus kõnes, seades töös esikohale semantiliste ja pragmaatiliste oskuste kujundamise;
- 3) kujundab kõne kommunikatiivset ja reguleerivat-planeerivat funktsiooni, toetudes materialiseerimisele ja algoritmidele, vähendades kõrvalise abi vajadust eluga toimetulekul;
- 4) valib patsiendile sobiva kommunikatsioonivahendi situatsiooni (aeg, ruum, koht, õpetamine) ja tegevuste struktureerimiseks;
- 5) laiendab patsiendi suhtlusvõrgustikku, vajadusel kõrvaldab suhtlusbarjääre, nõustab patsiendi lähedasi ja teisi spetsialiste patsiendiga suhtlemisel.

Teadmised:

- 1) erineva raskusastmega intellektipuude mõju kommunikatsioonivõimele;
- 2) dementsuse mõju kommunikatsioonivõimele;
- 3) intellektipuudega kaasnevate haiguste ja ravimite mõju kommunikatsioonile ja käitumisele;
- 4) suhtlemisstiilide, eesmärkide ning sisu muutumine erinevatel eluetappidel.

Hindamismeetod(id):

juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

B.2.20 Logopeediline töö autismispektrihäirega patsientidega

EKR tase 8

Tegevusnäitajad:

1) hindab autismispektrihäirega patsiendi kommunikatsioonivõimet, arvestades häire mõju toimetulekule igapäevaelus; 2) kujundab suhtlemisvajadust, kommunikatsiooni eeldusi, keele kasutamisoskust kommunikatiivsetel eesmärkidel ning teisi pragmaatilisi oskusi, lähtudes patsiendi häire spetsiifikast; 3) valib patsiendile sobiva kommunikatsioonivahendi situatsiooni (aeg, ruum, koht, õpetamine) ja tegevuste struktureerimiseks, lähtudes patsiendi vajadustest ja õpivõimest;
Teadmised: 1) autismispektrihäire mõju kommunikatsioonivõimele ja käitumisele; 2) sensoorse integratsiooni ja eneseregulatsiooni häire teooria; 3) pragmaatikapuude põhjused, avaldumine kõnes ja seosed keele- ja käitumishäiretega.
Hindamismeetod(id): juhtumi analüüs, intervjuu ja/või töökohal jälgimine.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.21 Logopeed ja kliiniline logopeed, tase 8 kutset läbiv kompetents	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) arvestab logopeedilise töö planeerimisel ja korraldamisel patsiendi kognitiivsete võimete, tervisliku seisundi ja lähikeskkonna (sotsiaalne ja füüsiline keskkond) teguritega; 2) tagab patsiendile/patsiendile optimaalse kommunikatsiooni võimaluse, arvestades tema elu- ja töökeskkonda ja vajadusi; 3) dokumenteerib oma tegevuse: uuringu käigu, tulemused, hinnangud, teraapiaplaani ja kokkuvõtted, kasutades korrektset erialaterminoloogiat ja emakeelt; 4) kasutab klientide/patsientide ja nende lähedastega suheldes vestluse juhtimise ja aktiivse kuulamise tehnikaid; 5) juhib multidistsiplinaarset meeskonda või osaleb selle töös 6) osaleb aktiivse liikmena kutsetöös ning jagab logopeediaalast teavet kutseala ning siduserialade koolitustel, konverentsidel ja/või teabepäevadel; 7) orienteerub kaasaegses erialases teaduskirjanduses ja on kursis erialaste teadusuuringute tulemustega; 8) arendab ja leiab lahendusi kutsealastele probleemidele; 9) teeb koostööd erialaorganisatsioonidega; 10) valdab emakeelt tasemel C2, riigikeelt tasemel B2, võõrkeelt tasemel B1, patsiendi emakeelt tasemel C2, hääldab häälikuid vastavalt emakeele kõnenormile; 11) kasutab arvutit tasemel AO1-AO7 ja rakendab erialast arvutitarkvara.	
Teadmised: 1) kuulmis-, kõne-, hääle-, neelamis- ja hingamiselundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia; 2) neuroloogia ja neurofüsioloogia ning nende seosed kõne arengu ja häiretega; 3) foniatraia ja ortodontia alused ja seosed hääle- ja kõnehäiretega; 4) emakeele lingvistilised alused; 5) kõne psühholingvistika ja neuropsühholoogia alused; 6) tunnetustegevuse ja käitumise mehhanismid eakohase ja hälbiva arengu korral ning nende seoseid kõne arengu ja häiretega; 7) inimese eakohane ja hälbiv areng sõltuvalt vanusest; 8) kõne-eelse ja kõne arengu seaduspärasused; 9) kõne-, keele-, hääle- ja neelamishäirete sümptomaatika ja mehhanismid; 10) meditsiini- ja sotsiaalvaldkonnas kasutusel olevad kõnehäireid haaravad klassifikatsioonid (rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon – RHK/ICD, rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon – RFK/ICF jt); 11) kliendi/patsiendi põhidiagnoosist tulenevad käitumise võimalikud eripärad; 12) kommunikatsioonivõime ja/või neelamisfunktsiooni uurimise võimalused, meetodid ja vahendid, sh neelamise sõeluuringu meetodid; 13) info kogumise meetodid diagnoosi täpsustamiseks ja töö planeerimiseks; 14) kõneteraapia teadus- ja tõenduspõhised meetodid; 15) võrgustiku töö põhimõtted; 16) meeskonnatöö juhtimise põhimõtted;	

- 17) logopeedi ja teiste spetsialistide rollid eri tüüpi meeskondades;
18) logopeedi tööd puudutav seadusandlus ja reeglistik;
19) andmekaitse alused.

Hindamismeetod(id):

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile

1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	05-27032013-18/8k
2. Kutsestandardi koostajad	Aita Kolts, SA Viljandi Haigla Anna-Liisa Sutt, The Prince Charles Hospital, Austraalia, Eesti Logopeedide Ühing Birgit Kaasik, SA Tallinna Lastehaigla Helen Saareoja, SA Tallinna Lastehaigla, Eesti Logopeedide Ühing Linnu Mae, Eesti Logopeedide Ühing, Tallinna Tondi Põhikool, Tallinna Õppenõustamiskeskus, Adeli Eesti Rehabilitatsioonikeskus Marika Padrik, Tartu Ülikool, Tartu Hariduse Tugiteenuste Keskus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	27.03.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	10.03.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2266 Audioloogid ja logopeedid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8

C.2 Kutsenimetus võõrkeeles

Inglise keeles	Speech and language therapist, level 8
Inglise keeles	speech pathologist
Prantsuse keeles	ortophoniste, logopède
Saksa keeles	Spracheilpädagog, Logopäde
Soome keeles	puheterapeutti
Vene keeles	логопед

C.3 Lisad

Lisa 1 [Tööosad ja tööülesanded](#)

Lisa 2 [Logopeedi kutse-eetika](#)

Lisa 3 [Mõisted](#)

Lisa 4 [Arvuti kasutamise oskused](#)

Lisa 5 [Keelte oskustasemete kirjeldused](#)